

Вадим Негода — дослідник кажанів, природознавець, мандрівник

Ігор Загороднюк

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X

ZAGORODNIUK, I. Vadym Negoda, a researcher of bats, naturalist, and traveller. — An essay about a researcher who had a very short but extremely vivid path as a zoologist, naturalist, and world traveller. Starting as a field ornithologist, Vadym became interested in field research on bats during his university years (winter records in caves, ultrasonic detection, etc.). He supplemented these studies with work at the Bat Rehabilitation Centre at the Kyiv Zoo, work at the Ringing Centre of the National Academy of Sciences of Ukraine, and work with museum collections including re-identification of samples that provided new important data on the migratory activity and geographical ranges of species, variability of characters, sex ratio, and other aspects.

Біографічні деталі

Вадим Васильович Негода народився 20 жовтня 1979 р. в м. Біла Церква. Мати — лікар-інфекціоніст, батько — інженер. Життя батька передчасно обірвалося в 1992 р., від крововиливу в мозок (врешті, те саме вбило й Вадима). Ріс разом із рідним по матері братом Андрієм (Андрій Чайка). Навчався в Київському університеті ім. Т. Шевченка, на біологічному факультеті (1997–2002 рр.), спеціалізувався на кафедрі зоології. Після закінчення КНУ працював кілька років у Центрі кільцювання (Інститут зоології НАНУ).

У рамках академічної роботи планувалася дисертаційна робота по міграціях кажанів. Проте захоплення мандрями взяло гору, і врешті, Вадим звільнився і перейшов у «вільне плавання», включно зі справжнім плаванням під вітрилами (мав міжнародний сертифікат для плавання під вітрилами). У період 2006–2016 рр. був у чернецтві (Трахтемирів). Пішов з життя 11 травня 2016 р.

Рис. 1. Вадим Негода в подорожі по озеру Імандра в Лапландії, липень 2003 р. Фото з архіву Вадима.

Ключові доробки в галузі теріології

Почавши орнітологом (група В. Грищенко та низки славних Вадимових одногрупників) і маючи низку вагомих публікацій, Вадим уже на дипломному проєкті виступив як хіроптеролог, обравши об'єктом досліджень нетопирів. Ним було проведено низку важливих розвідок, що включали серію польових досліджень (печери як місця зимівлі, літні обліки з сітками й детекторами) аналіз колекцій обох київських зоологічних музеїв (Київський університет і Академія наук) та перевизначення зразків, ведення бази даних про місця і дати знахідок видів (включно з перевизначеннями) і аналіз сезонної їх динаміки й особливостей поширення, включно з аналізом літніх ареалів самиць і самців, співвідношення статей у різних географічних вибірках тощо.

Це було потужним стартом. І це відбувалося в стані активної його участі в усіх інших ініціативах УЦОК (Українського центру охорони кажанів) як однієї з найбільш яскравих тогочасних робочих мереж Теріологічної школи. Зокрема, до основної «власної» теми дослідження нетопирів додавалася неперервна робота Вадима в команді з В. Тищенком та А. Голенко у Київському зоопарку у створеному ними Центрі реабілітації кажанів — з друком і роздачею городянам тисяч листівок про потреби охорони кажанів і принесенні тварин, що потрапили в антропогенні пастки, до зоопарку. І важливим аспектом стала як участь у настановчому циклі лекцій на Детекторному семінарі (Ядути 2001), так і практична робота з детектором.

Вкрай важливою для накопичення нових даних, для візуального контакту з кажанами і практики роботи з ними (кільцювання, визначення видів тощо) стала практика зимових експедицій нашої групи до печер Центрального Поділля завдяки активній участі кожного, включно з Вадимом. Загалом Вадим взяв участь у п'яти експедиціях УЦОК 2001–2004 рр., зокрема до печер Центрального Поділля, печер Криму, печери Буковинка, каменярень Керченського півострова. Не раз він брав участь і в літніх обліках кажанів з використанням ультразвукового детектора (Канів, Поділля, Київщина).

Серед відомих його публікацій теріологічного спрямування — «Перша реєстрація *Pipistrellus kuhlii* з Києва» (англ.) (Godlevsky *et al.* 2000), «Сезонна динаміка населення кажанів Поліського природного заповідника» (Жила *et al.* 2001), «Нетопири: роди *Pipistrellus* та *Hypsugo*» (Загороднюк & Негода 2001), «Статева структура популяцій нетопирів *Pipistrellus nathusii* та *P. pipistrellus* в Україні» (Негода 2002), «Міграційний статус *Pipistrellus nathusii* та *Pipistrellus pipistrellus* в Україні» (англ.) (Negoda & Zagorodniuk 2003).

Загалом дослідник є автором близько 10 публікацій.

Профіль дослідника в Google Academy ($h = 5$)

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=AB-YnL8AAAAJ>

Вадиму присвячено статтю в *Theriologia Ukrainica* (Загороднюк 2018).

Чесноти, захоплення, відзнаки

Вадим мав величезну кількість захоплень, кожен з яких забирало його цілком. У шкільні роки та університеті захоплювався фехтуванням. Все життя захоплювався книгами й подорожами і вважав, що гроші можна витратити тільки на це.

В університеті захопився польовою орнітологією, їздив у експедиції, зокрема на байдарках по Сейму й Дніпру, з одногрупниками та студентами суміжних курсів. У 2001 р. почалися його мандри: 2001 — Кольський півострів, 2003 — там само по оз. Імандра, на веслах і під вітрилом на байдарці, 2003–2004 — автостопом по всій Британії.

Далі пішов крен у мандри святими місцями.

Ці мандри були по північній Росії, Індії, Північній Африці, Тибету. Незмінно мандрував і Україною, і врешті, отримавши в Індії статус монаха, осів у Трахтемирові, називаючи себе «ченець із Бучака на ім'я Плавко Русин». На початку 2014 р. брав участь у демонстрації проти втручання військ РФ у внутрішні справи України. Брав участь у акціях на заповідання Бузького Гарду і створення Національного парку «Середньодніпровський» (2015 р.).

Рис. 2. Вадим у статусі ченця на ім'я Плавко Русин (близько 2010 р.). Передано А. Чайкою.

Література

- Жила, С., М. Шквиря, В. Негода. 2001. Сезонна динаміка населення кажанів Поліського природного заповідника. В кн.: Загороднюк, І. (ред.). *Міграційний статус кажанів в Україні*. Українське теріологічне товариство, Київ, 95–97. (Серія: *Novitates Theriologicae*; Pars 6).
- Загороднюк, І., В. Негода. 2001. Нетопири: роди *Pipistrellus* та *Hypsugo*. В кн.: *Міграційний статус кажанів в Україні*. Укр. теріол. тов-во, Київ, 65–72. (Серія: *Novitates Theriologicae*; Pars 6).
- Загороднюк, І. 2018. Вадим Негода (1979–2016) — дослідник кажанів та природоохоронець. *Theoriologia Ukrainica*, **16**: 177–186.
- Негода, В. 2002. Статеві структури популяцій нетопирів *Pipistrellus nathusii* та *P. pipistrellus* в Україні. *Вісник Луганського пед. університету. Біологічні науки*, Вип. 1: 119–120.
- Godlevsky, L., V. Tyshchenko, V. Negoda. 2000. First records of *Pipistrellus kuhlii* from Kyiv. *Vestnik zoologii*, **34** (3): 78.
- Negoda, V., I. Zagorodniuk. 2003. Migratory status of *Pipistrellus nathusii* and *Pipistrellus pipistrellus* in Ukraine. *Novitates Theriologicae*, **3**: 37–43.

ЗАГОРДНЮК, І. Вадим Негода — дослідник кажанів, природознавець, мандрівник. — Нарис про дослідника, який пройшов дуже короткий, проте надзвичайно яскравий шлях зоолога, природознавця й мандрівника світом. Розпочавши як польовий орнітолог, Вадим в університетські роки захопився польовими дослідженнями кажанів (обліки на зимівлі в печерах, ультразвукова детекція тощо). Ці дослідження він доповнював роботою в центрі реабілітації кажанів при Київському зоопарку, роботою в Центрі кільцювання НАНУ та роботою з колекціями, включно з перевизначенням зразків, що давало чимало нових важливих даних про міграційну активність і географічні ареали видів, мінливість ознак.